

Kako odrediti udio biogene komponente primjenom metode radioaktivnog ugljika ^{14}C ?

Ines KRAJCAR BRONIĆ

Jadranka BAREŠIĆ, Andreja SIRONIĆ,
Matea KRMPOTIĆ, Damir BORKOVIĆ

Institut Ruđer Bošković

Zagreb

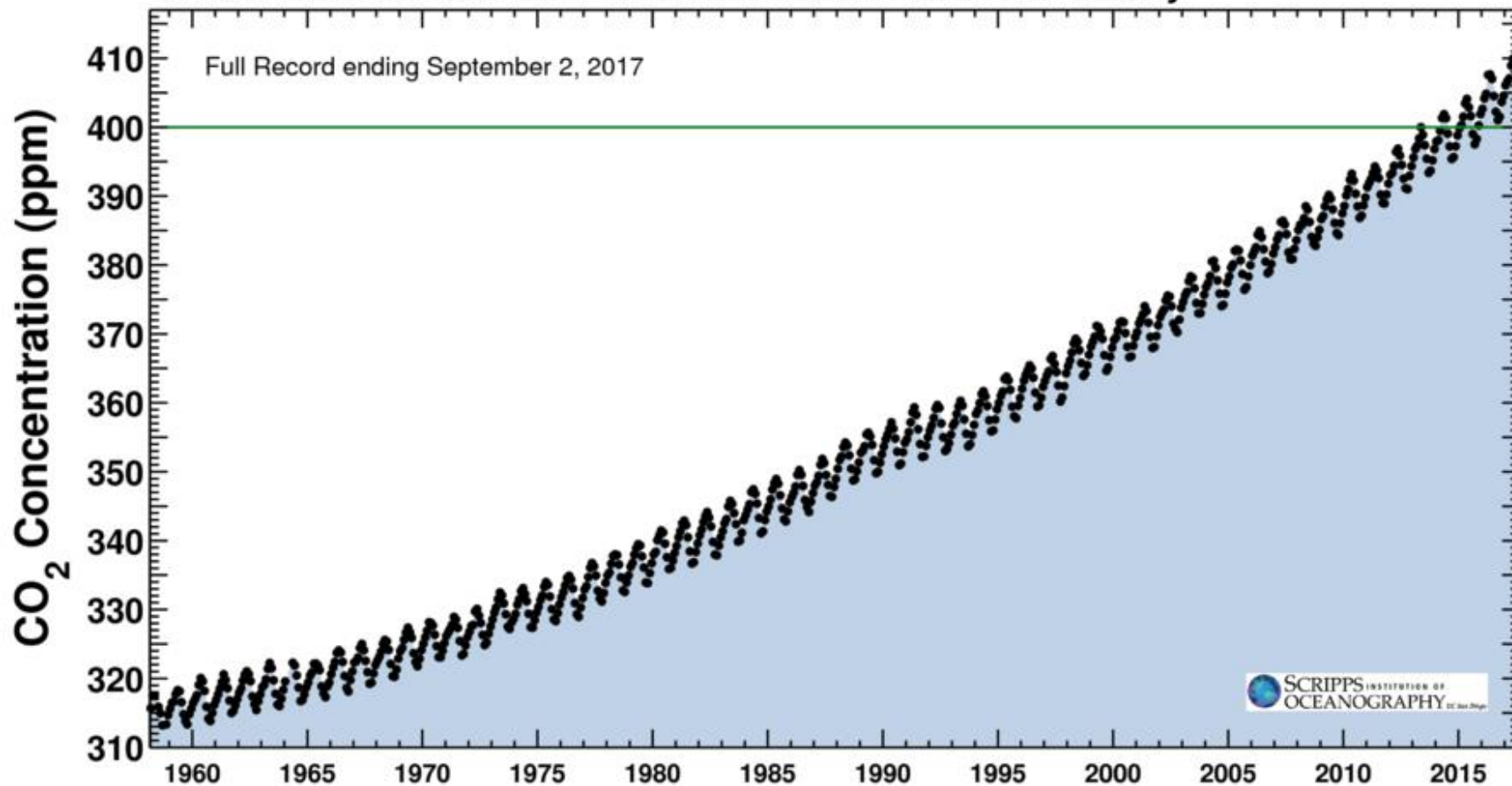
krajcar@irb.hr

Tijekom 20. stoljeća opažen je porast koncentracije CO₂ u atmosferi.

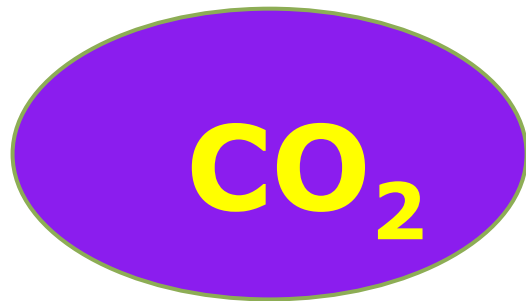
Latest CO₂ reading
September 02, 2017

404.09 ppm

Carbon dioxide concentration at Mauna Loa Observatory

Ciklus ugljika

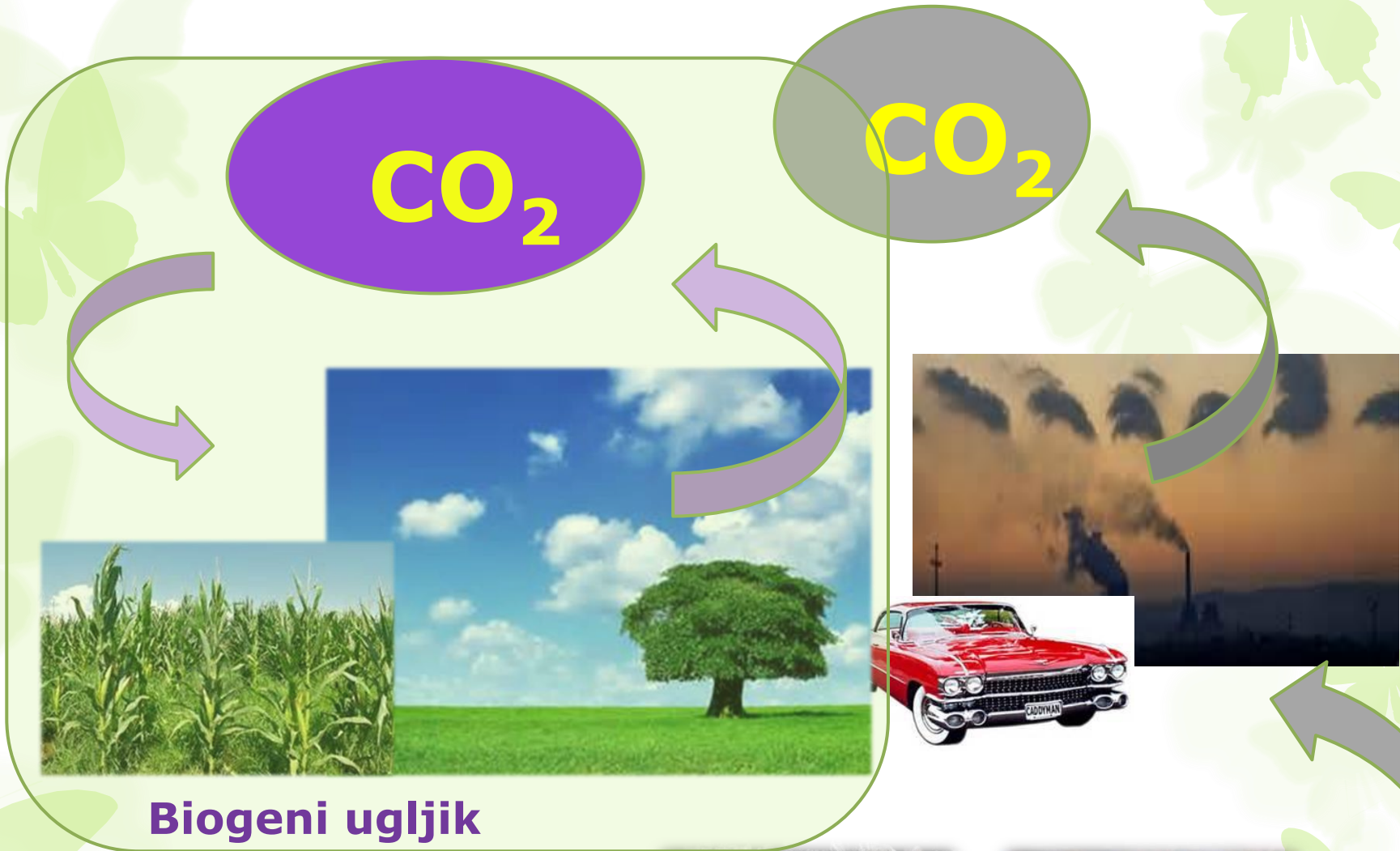
Biogeni ugljik

Svi izotopi ugljika
sudjeluju u prirodnom
ciklusu ugljika

^{12}C

^{13}C

^{14}C

Biogeni ugljik

Fosilni ugljik

Ugljikovi izotopi

Atmosfera

$a^{14}\text{C} = 100 \text{ pMC}$
 $\delta^{13}\text{C} = -8 \text{ ‰}$

CO_2

CO_2

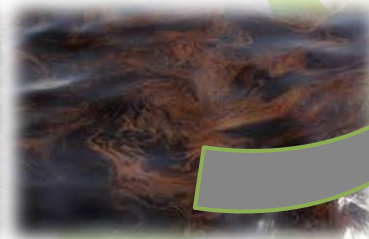
Biogenic carbon

Bilje (biosfera)

$a^{14}\text{C} = 100 \text{ pMC}$
 $\delta^{13}\text{C} = -25 \text{ ‰} (-12 \text{ ‰})$

Fosilni ugljik

$a^{14}\text{C} = 0 \text{ pMC}$
 $\delta^{13}\text{C} = -25 \text{ ‰}$

Zaključujemo

Intenzivna uporaba fosilnih goriva za proizvodnju energije i u prometu tijekom 20. stoljeća uzrokovala je porast koncentracije CO₂ u atmosferi

Što učiniti kako bi se zaustavio ili barem usporio porast koncentracije CO₂ u atmosferi?

→ Uporaba biogenih materijala za proizvodnju energije i transport!

Proizvodnja biogoriva je skuplja od proizvodnje fosilnih goriva

"environmentally kind politics" Europske Unije stimulira uporabu biogoriva poreznom politikom (niže trošarine i porezi)

Države određuju ciljeve za najmanji udio biogenih materijala u gorivima (EU Directive 2009/28/EC – najmanje 10 % biogoriva u svim tekućim gorivima - do 2020.)

→ Potreba neovisnog određivanja udjela biogene komponente u različitim vrstama goriva primjenom pouzdane i točne metode

Metoda?

- Metoda: jednostavna, brza, pouzdana, osjetljiva, ne preskupa
- EN 15440:2011 definira 3 metode: selektivno otapanje (kemijske reakcije) miješanog otpada, ručno odvajanje, i ^{14}C metodu
- metoda radioaktivnog ugljika (^{14}C) koja se zasniva na različitoj koncentraciji aktivnosti ^{14}C u biogenim i fosilnim materijalima:
biogeni - odražava ^{14}C aktivnost atmosfere tijekom rasta
fosilna goriva – ne sadrže ^{14}C

ASTM D6866-12 Standard Test Methods for Determining the Biobased Content of Solid, Liquid, and Gaseous Samples Using Radiocarbon Analysis. ASTM International. 2012.

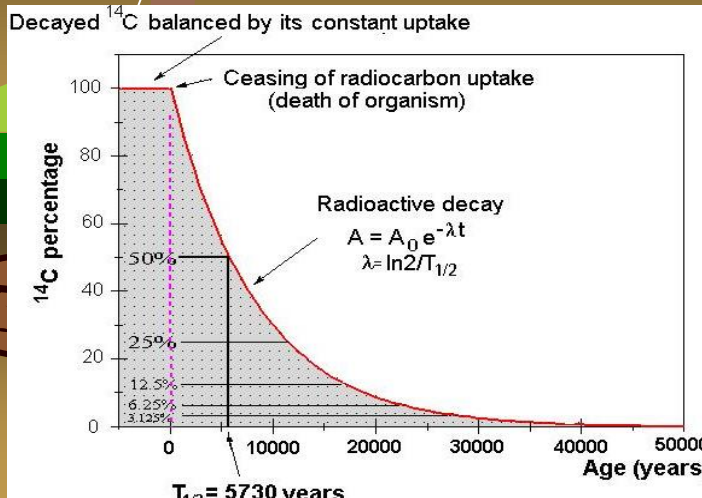
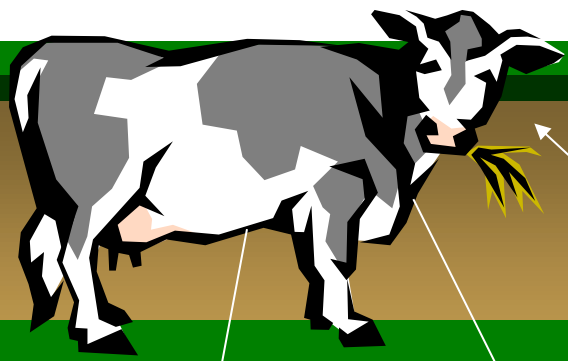

Carbon on Earth

^{12}C : 98.89 %

^{13}C : 1.1 %

^{14}C : 1.18×10^{-12} %

^{14}C metoda se može primijeniti na različite materijale (mješoviti komunalni otpad, iskorištene auto-gume, drvena građa, tekuća goriva, proizvodi široke potrošnje, CO_2 nastao spaljivanjem otpada, i slično).

Ovisno o vrsti materijala, mogu se primijeniti različite tehnike mjerenja.

ASTM D6866-12 Standard Test Methods for Determining the Biobased Content of Solid, Liquid, and Gaseous Samples Using Radiocarbon Analysis. ASTM International. 2012.

Neki materijal se sastoji od biogene komponente s udjelom f_{bio} i fosilne komponente s udjelom f_f :

$$f_f + f_{bio} = 1$$

Izmjerena aktivnost ^{14}C miješanog materijala, $a^{14}\text{C}_{mix}$, je kombinacija biogene i fosilne komponente:

$$a^{14}\text{C}_{mix} = f_f a^{14}\text{C}_f + f_{bio} a^{14}\text{C}_{bio}$$

Fosilna goriva ne sadrže ^{14}C , $a^{14}\text{C}_f = 0$ pMC,
→ udio biogene komponente je određen kao

$$f_{bio} = a^{14}\text{C}_{mix} / a^{14}\text{C}_{bio}$$

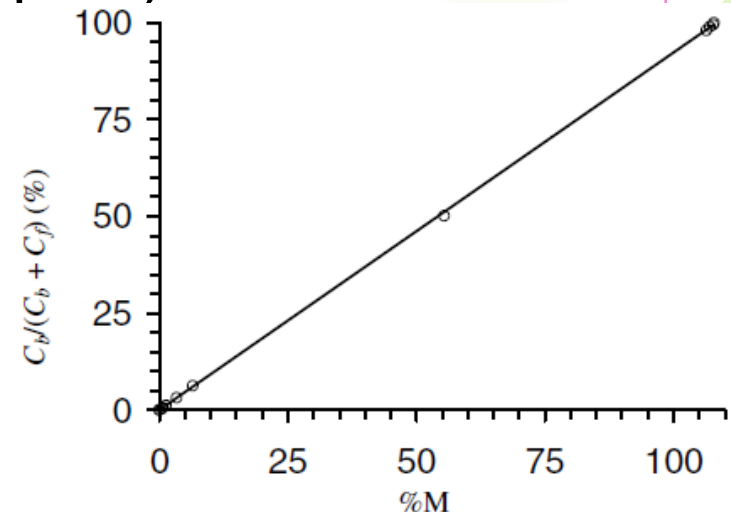
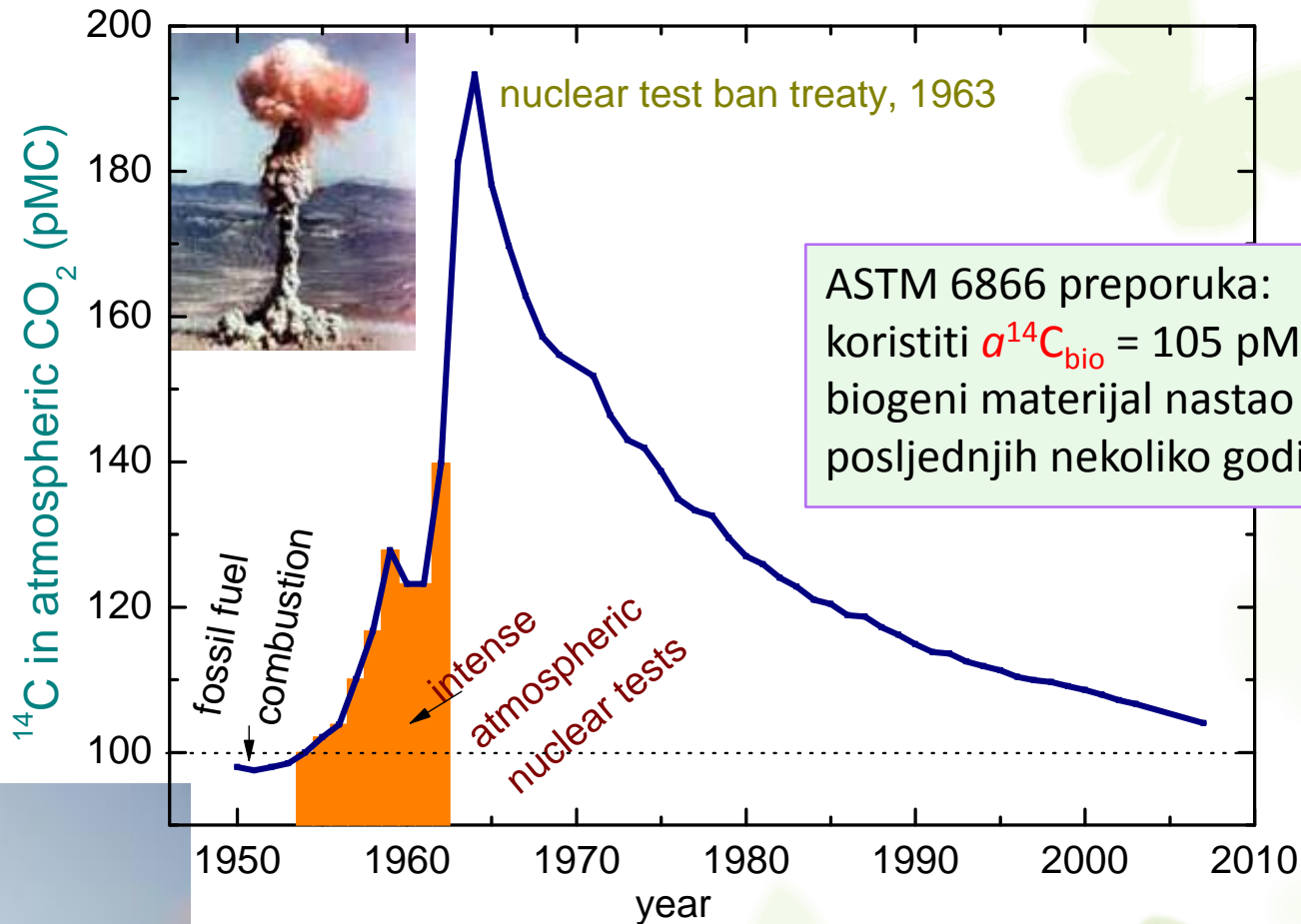

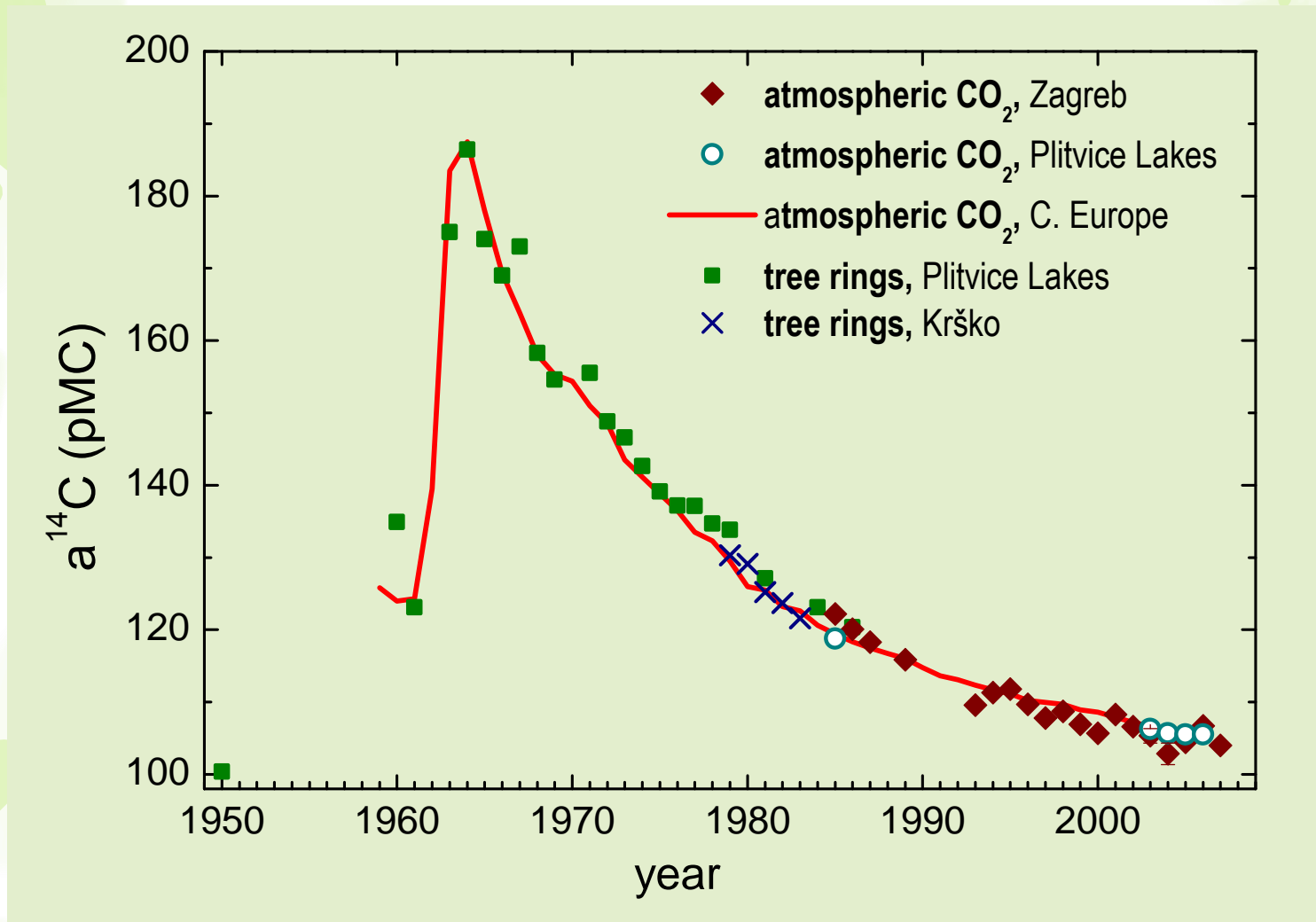
Figure 2 Biofuel carbon : total carbon ratio in the fuel sample ($C_b / (C_b + C_f)$) versus percent Modern (%M) by ^{14}C LSC, 5.5 hr counting; linear fit: $C_b / (C_b + C_f) = 0.9231 \times \%M$, $R^2 = 0.9999$.

Antropogene aktivnosti

^{14}C u atmosferskom CO_2 na sjevernoj Zemljinoj hemisferi

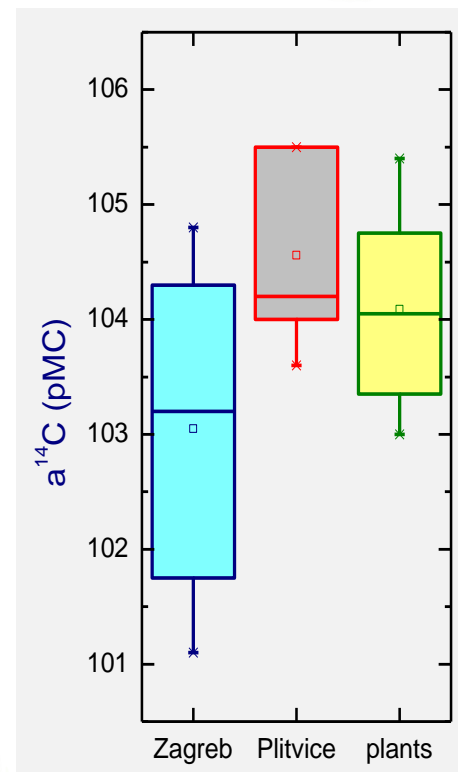
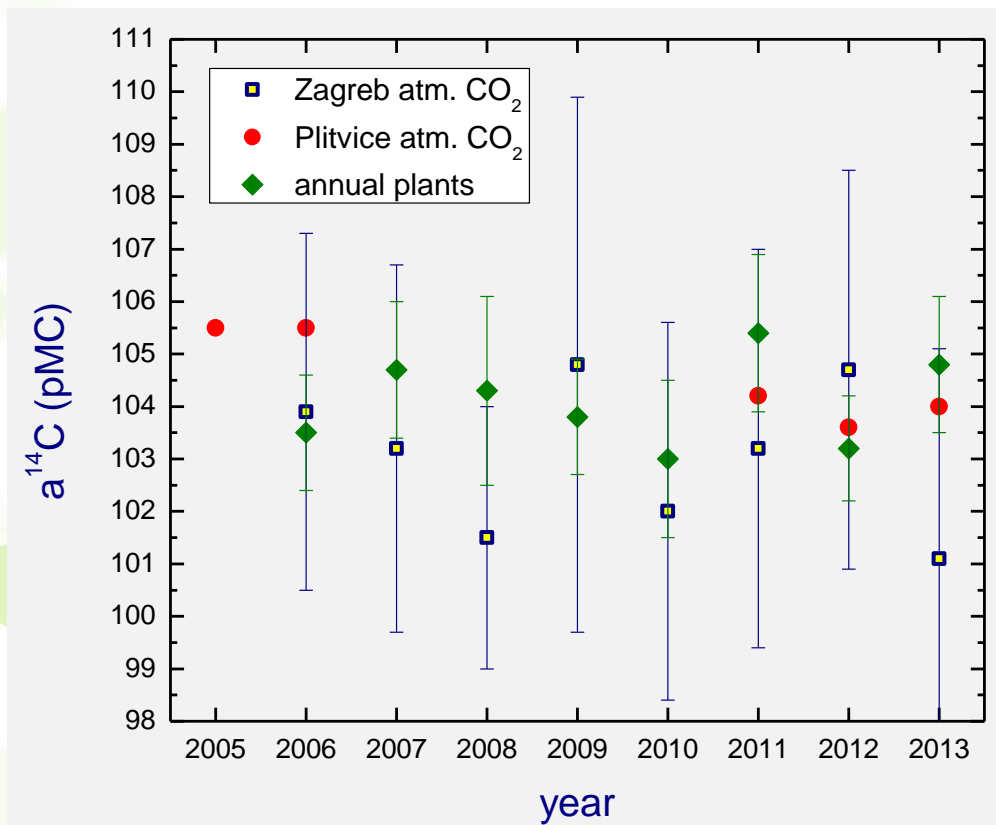

^{14}C aktivnost atmosferskog CO_2 - Hrvatska

I. Krajcar Bronić et al., Nuclear Instruments and Methods in Physics Research A 619 (2010) 491–496

- Srednja aktivnost ^{14}C atmosfere se nije značajno mijenjala tijekom posljednjih 10tak godina → biogeni materijal nastao u tom razdoblju ima stalnu aktivnost ^{14}C
- ISO 13833/ASTM D6866: ^{14}C activity of modern biogenic fuels is taken/defined as 105 pMC, or $1.05 \cdot 226 \text{ Bq/kgC}$

Ali!

Aktivnost ^{14}C drva, drvene građe, drvenih proizvoda iz druge polovice 20. stoljeća može se kretati u rasponu 105 – 190 pMC, ovisno o godini rasta drveta, pa bi korištenje $a^{14}\text{C}_{\text{bio}} = 105$ pMC dalo nerealistične vrijednosti $f_{\text{bio}} > 1$

Z-	oznaka	Vrsta materijala	LSC-B $a^{14}\text{C}$ (pMC)	σ
3871	X	Smjesa bilja i plastike, #1	58,48	0.31
3872	D	Drvo (piljevina), #2	140,25	0.59
3873	D	Papir, #3	109,82	0.64
3874	X	Plastika, #4	7,61	0.19
3875	X	Plastika, raznobojna, #5	1,45	0.08
3876	X	Miješani komunalni otpad, #6	57,31	0.31

Kako? (kojom tehnikom mjerenja ^{14}C)

- Mogu se primijeniti sve tehnike mjerenja ^{14}C kao i za datiranje, dovoljno precizne, pitanje cijene
- AMS – akceleratoraska masena spektrometrija
- LSC-B – mjerenje tekućinskim scintilacijskim brojačem, priprema benzena
- LSC-A – mjerenje tekućinskim scintilacijskim brojačem, apsorpcija CO_2
- Direktno mjerenje tekućih goriva u LSC uz dodatak odgovarajućeg scintilacijskog sredstva (Ultima Gold F, 10 mL : 10 mL)

Usporedba mjernih tehnika za određivanje udjela biogene komponente metodom ^{14}C

Mjerna tehnika	Vrsta uzorka	Masa ugljika	Kompleksnost *	Preciznost *	cijena *	Glavni nedostatak
AMS	svi	~1 mg	3	4	4	Reprezentativnost uzorka ##
LSC-benzen#	svi	~4 g	4	3	3	dugotrajno
LSC-CO₂ #	svi	~0.6 g	2	2	2	Veća mjerna nesigurnost Mala osjetljivost
LSC-direkt	tekući	10 ml	1	1	1	quenching (gušenje)

* Veći broj – kompleksnije, preciznije, skuplje

Oksidacija je kritičan korak – eksplozija tekućih goriva

kod heterogenih uzoraka poželjno je obraditi veću količinu/masu uzorka

¹⁴C aktivnost korištenih auto-guma

Neke industrije koriste iskorištene auto-gume kao zamjenu za tradicionalna goriva (industrija cementa).

Gume imaju toplinski učinak petrol-koksa i/ili ugljena, i omogućavaju smanjenje emisija fosilnog CO₂ jer gume sadrže značajnu frakciju biomase, čak i do 20-30 %.

C. Clauzade: Using used tyres as an alternative source of fuel: Reference values and characterisation protocols. Reference document. ALIAPUR, R/D Department. 2009.

Gume su vrlo heterogeni materijal, pa je uzorkovanje za biogenu frakciju kritičan korak pri metodi ¹⁴C.

IRB ^{14}C laboratorij:
gume kao goriva cementne industrije.

Nehomogenizirani uzorci ~ 1 kg, nekoliko vrsta materijala

- Predobrada: odstranjivanje očitih nečistoća (metalni dijelovi...)
- oko 90 g homogeniziranih ostataka gume - karbonizacija 15 min na $400\text{ }^{\circ}\text{C}$ te 15 min na $600\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- 7.5 g karbonizirane gume odvojeno za oksidaciju/spaljivanje za LSC tehnike
- AMS - oko 14 mg uzorka

CAR TYRE
CARBONIZED

^{14}C aktivnosti nekoliko uzoraka guma uz primjenu različitih mjernih tehnika

Sve 3 tehnike daju konzistentne rezultate

AMS uzorak (14 mg) vjerojatno ne predstavlja homogeniziran uzorak

AMS daje najmanju, a LSC- CO_2 najveću mjernu nesigurnosts

Svi rezultati za udio f_{bio} su niži od očekivane vrijednosti (18 – 29 %).

Uz.	AMS		LSC-benzen		LSC- CO_2	
	$a^{14}\text{C}$ (pMC)	f_{bio} (%)	$a^{14}\text{C}$ (pMC)	f_{bio} (%)	$a^{14}\text{C}$ (pMC)	f_{bio} (%)
A	4.32 ± 0.05	4.11 ± 0.05			8.3 ± 1.5	7.9 ± 1.4
B					8.7 ± 0.9	8.3 ± 0.9
C					6.2 ± 1.0	5.9 ± 1.0
D			5.8 ± 0.2	5.5 ± 0.2		
E					6.0 ± 0.9	5.7 ± 0.9
F			4.3 ± 0.1	4.1 ± 0.2		

Tekuća goriva

Prema EU Directive 2009/28/EC sva (tekuća) goriva trebaju sadržavati najmanje 10 % biogoriva do 2020.

Fosilna matrica goriva: benzin ili plinsko ulje (diesel)

biogene primjese/komponente: bioetanol, fatty acid methyl esters (FAME), hydrogenated vegetable oil (HVO), biodiesel, biogas, biomethanol, biodimethylether, bio-ETBE (ethyl-tertio-butyl-ether), bio-MTBE (methyl-tertio-butyl-ether), synthetic biofuels, biohydrogen and pure vegetable oil. (Directive 2003/30/EC)

Direktno mjerenje tekućih goriva u LSC

Prednosti

Brza priprema
Relativno brzo
mjerenje
Cijena - niska

Problemi

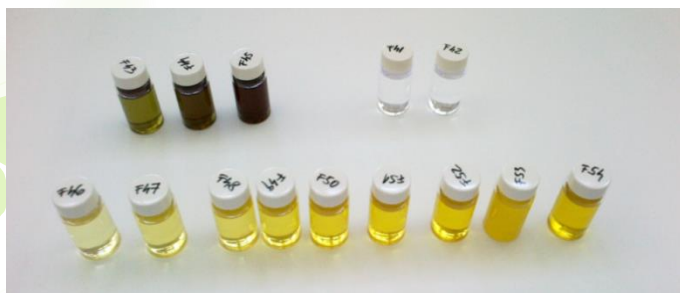
Veći uzorak (10-20 g, *nije bitno*)

Manja preciznost

Problem gašenja
(*color quenching*)

nije standardizirana za sve
vrste tekućih goriva

Za niske koncentracije biogene
komponente nepouzdana

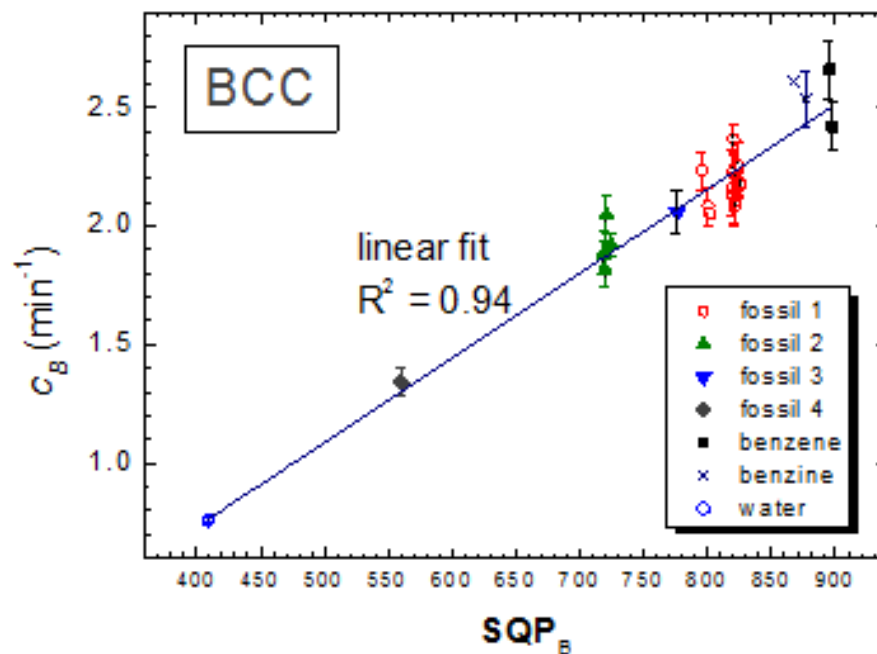

Razvili smo novu metodu obrade mjernih podataka kojom smo najveći nedostatak pretvorili u osnovu metode – različito gašenje zbog različitih boja iskoristili smo kao osnovu za kalibraciju.

Kalibracijsku krivulju za uzorke bez ^{14}C (background) (background calibration curve - BCC) dobili smo uspoređujući vrijednosti SQP (standard quench parameter u LSC brojaču Quantulus1220) i odbroje tekućina koje ne sadrže ^{14}C .

Background calibration curve (BCC)

relates the SQP and count rates of various background samples, i.e. samples that do not contain ^{14}C

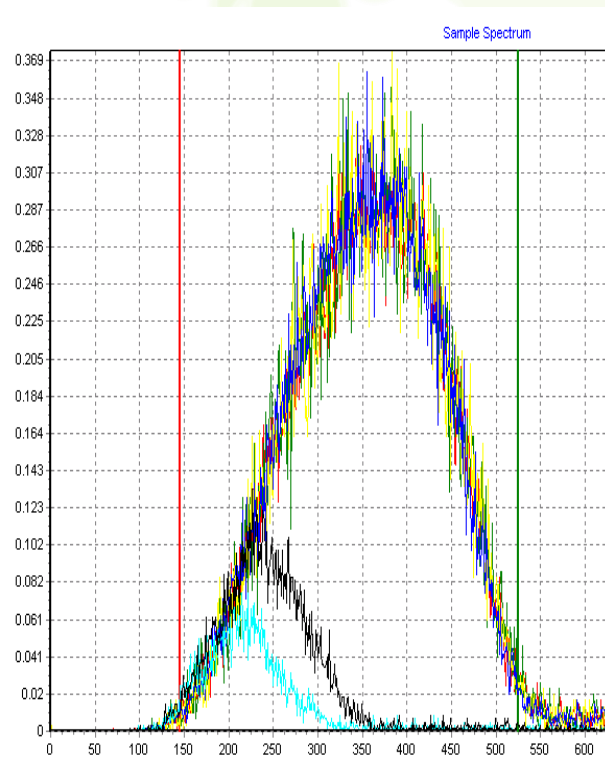
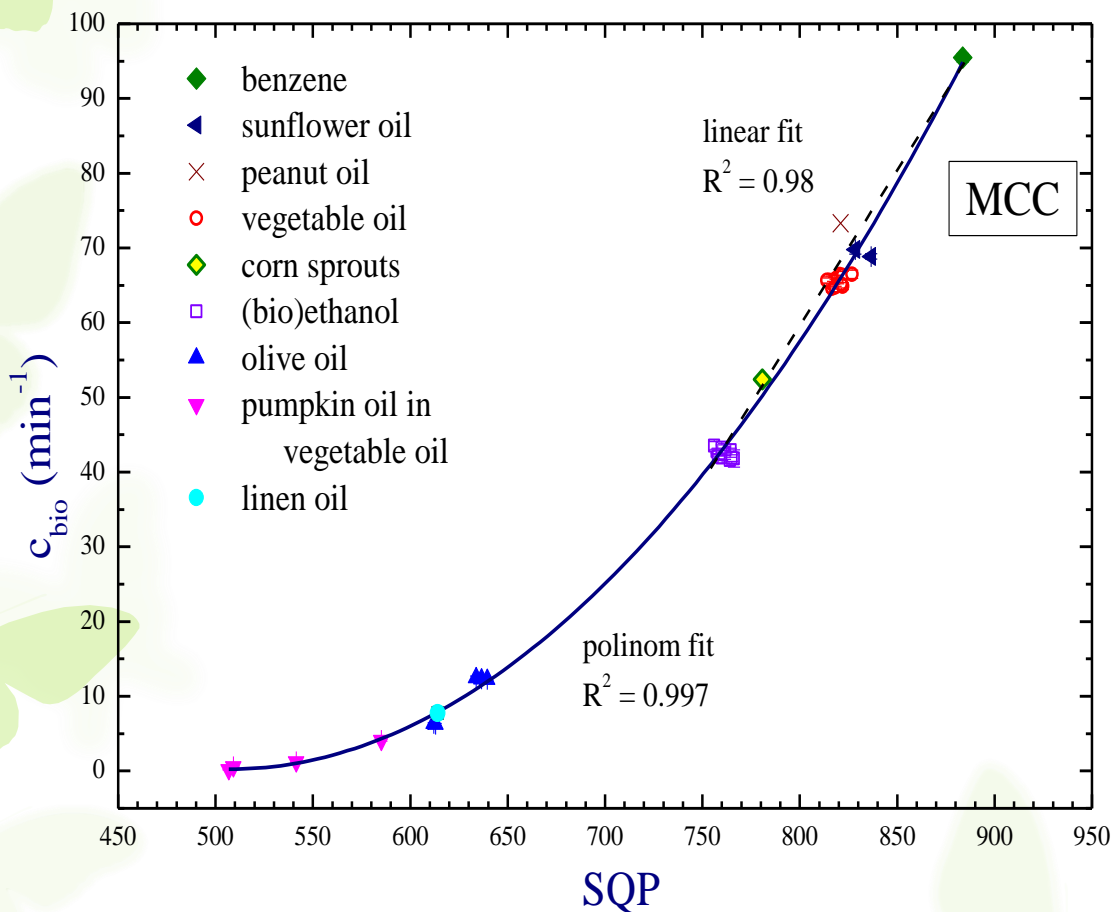

Krajcar Bronić, I, et al. **Determination of biogenic component in liquid fuels by the ^{14}C direct LSC method by using quenching properties of modern liquids for calibration.**

Radiation physics and chemistry (1993). (2016)

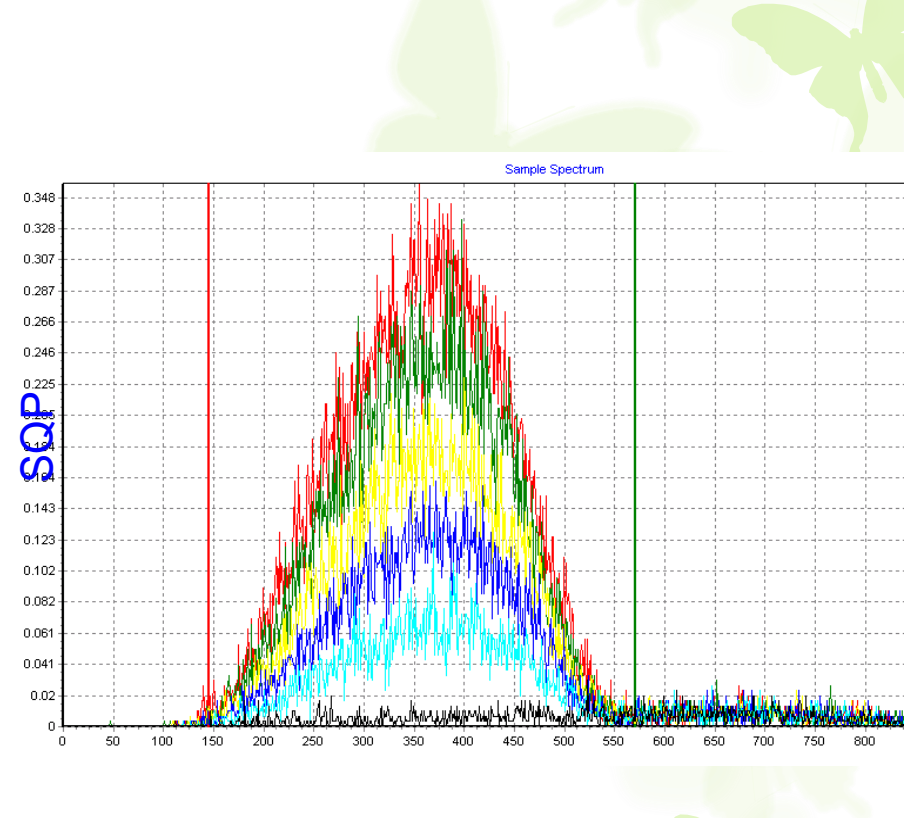
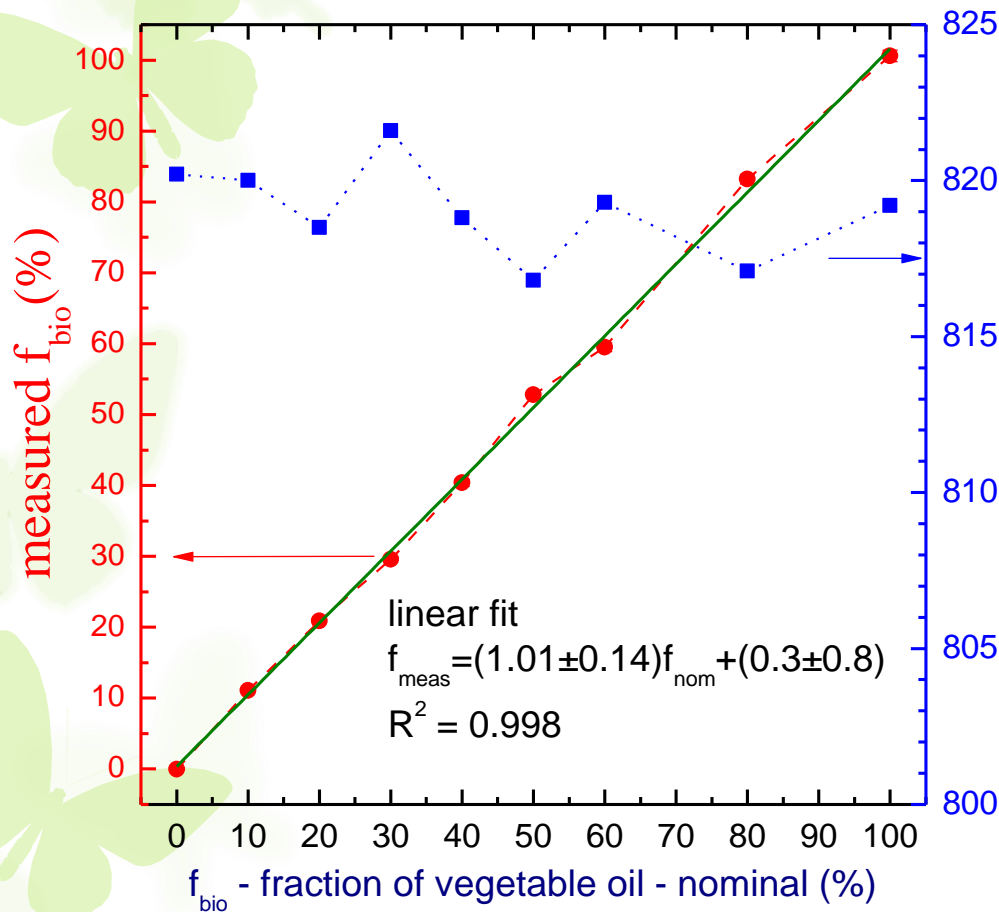
doi: 10.1016/j.radphyschem.2016.01.041

Različite suvremene organske tekućine (različite vrste ulja za domaćinstvo, benzen, bioetanol) koristili smo za konstrukciju „moderne kalibracijske krivulje” (modern calibration curve - MCC) koja povezuje odbroje i SQP modernih tekućina.

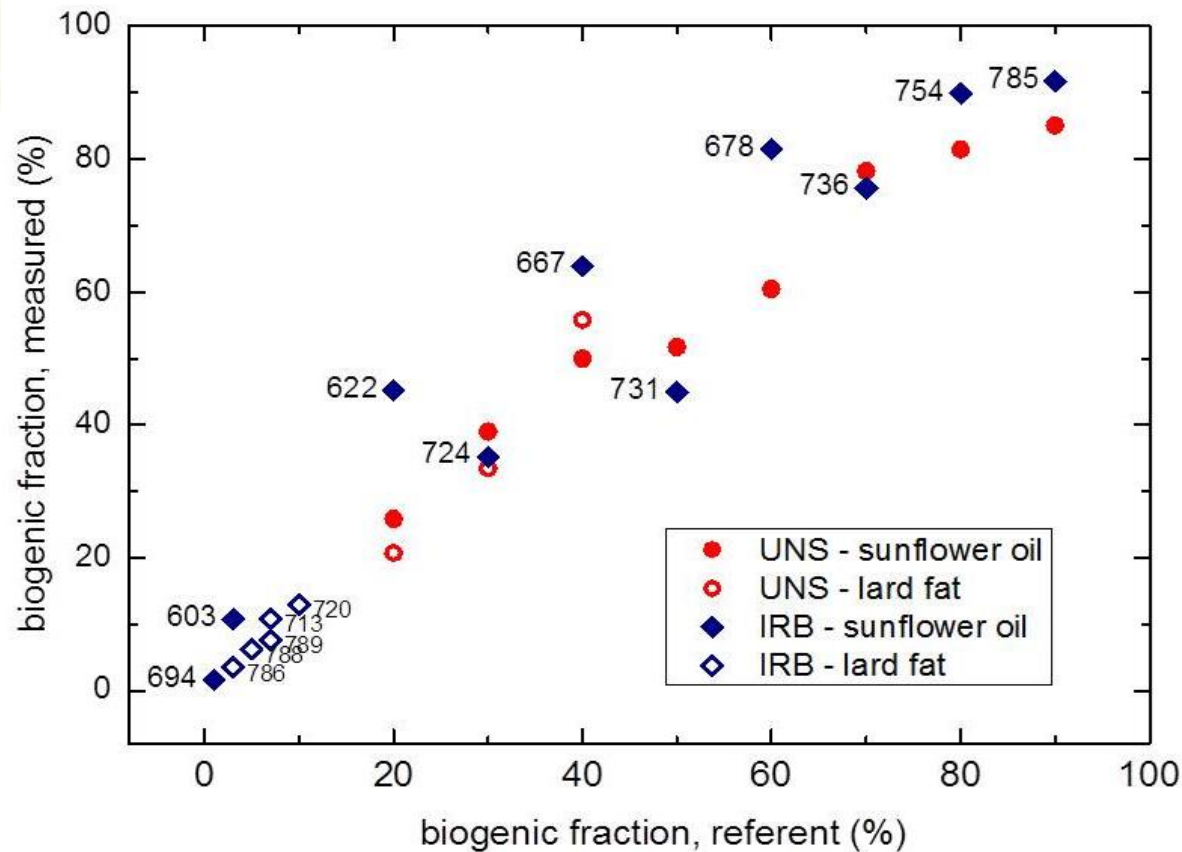
Smjesa biogenog ulja i fosilne matrice, slični SQP, različiti omjeri

Usporedba rezultata dobivenih novom tehnikom obrade mjernih podataka s rezultatima „standardne” tehnike obrade:

Krajcar Bronić I., J. Barešić, N. Horvatinčić, R. Krištof, J. Kožar-Logar: New technique of determination of biogenic fraction in liquid fuels by the ^{14}C method. Proc. 10th Symp. of Croatian Radiation Protection Association, pp. 390-395, Šibenik, Croatia, 2015.

br.	vrsta goriva	IRB		IJS	
		SQP	f_{bio} (%)	SQP	f_{bio} (%)
1	plinska ulja	636,3	$8,2 \pm 0,8$	657,3	7 (nominalno)
2		716,9	$2,2 \pm 0,3$	742,4	$1,73 \pm 0,10$
3		758,3	$5,8 \pm 0,3$	771,8	$5,17 \pm 0,26$
4		885,8	$0 (< 0,5)$	880,3	$0,5 \pm 0,3 (< 0,52)$
5		776,8	$0,64 \pm 0,30$	776,2	$0,62 \pm 0,37$
6	benzini	841,6	$0,1 \pm 0,1 (< 0,5)$	838,9	$0,26 \pm 0,19 (< 0,57)$
7		790,7	$3,1 \pm 0,2$	790,6	$5,22 \pm 0,57$
8		823,4	$3,4 \pm 0,2$	828,4	$4,44 \pm 0,43$

Nikolov J., I. Krajcar Bronić, I. Stojković, N. Todorović, J. Barešić, M. Krmpotić, M. Tomić: Comparison of two different methods for determination of biogenic fraction in liquid fuels. Proc. 11th Symp. of CRPA, pp. 206-211, Osijek, Croatia, 2017.

Umjesto zaključka

Određivanje udjela biogene komponente u različitim materijalima je vrlo zanimljiva tema za znanstvena istraživanja, razne industrije i okoliš.

Metoda ^{14}C je vrlo pogodna i primjenjiva na razne (organske) materijale

Razvija se primjena metode ^{14}C za određivanje udjela biogene komponente u raznim vrstama goriva;

čvrsta goriva (uglavnom miješani komunalni otpad) – primjenjuje se neka od postojećih mjernih tehnika;

tekuća goriva – razvijamo direktnu metodu (brza, jeftina) (za potrebe carine, naftne industrije ...)